

SZEGED VÁROS TÖRVÉNYSZÉKI JEGYZŐKÖNYVEIBŐL (1721–23)

Kiadja

BRATINKA JÓZSEF és SZIGETI FERENC

Szeged város tanácsi jegyzőkönyveinek fölöttébb hálátlan sors jutott az idők folyamán: legrégebb darabjai tűzvészben veszték oda, a legelső könyv, melyet ma kezünkbe vehetünk, az 1717. év bejegyzéseivel kezdődik. E kiadatlan levéltári anyag, melyből egy rövid fejezetnyit adunk itt közre, így is becses, s úgy véljük, mindenképp számot tarthat nyelvészek, valamint történészek: a helytörténet, a művelődés- és jogtörténet kutatóinak figyelmére. — Az itt kiadott szövegeket egyszersmind mutatványnak, egy tervezett önálló — a szóban forgó jegyzőkönyveket, illetve juramentumokat teljesebb módon felölelő — kiadvány ajánlásának és az előmunkálatok bemutatásának szánjuk.

Megrögzött marhatolvaj felakasztása, szidalmas szavak, elmarasztalások és megengesztelődések, adóbehajtás, tisztek betöltése, házastársi egyenetlenségek — ilyenféle ügyes-bajos dolgokról tudósítanak az írások, a kor irodalmi és műfaji normáit követve, az okiratok adatszerűségével. A lejegyzés nyelve immár egyértelműen a magyar, a latinhoz folyamodik azonban a jegyző, valahányszor jogi szakkifejezésre, indoklásra van szükség. E beékelődő latin elemek, illetve nehézkesnek ható megfogalmazások mellett ugyanakkor eleven eseteírásokat olvasunk, melyek mondatfűzésében, epikus, moralitásokban sem szűkölködő részleteiben a XVI–XVII. századi íródeákok fordulatos nyelvére ismerhetünk.

A szövegkiadásban a betűhív átírás elvét követjük, s ebben különösebb engedményekre sem kényszerülünk. A kor ízlése szerint kalligrafált — helyenként ezért nehezen olvasható — írások a XVIII. század átmeneti helyesírását tükrözik, s nemigen okoznak nehézséget a mai olvasó számára. A kézirat átírása-szerkesztése során ugyanakkor felmerült néhány eldöntendő kérdés.

Az átmeneti formák miatt jószerivel lehetetlen a mai írású és a régi (nyújtott) *s*-ek elkülönítése, másfelől pedig ez utóbbiaknak a nagy *S*-ektől való megkülönböztetése (a kis és nagy kezdőbetűk ugyanis a mondat belsejében is váltakoznak). A szóbelseji *f*, *s*-eket ezért egységesen mai betűvel írjuk, illetőleg nagy *S* kezdőbetűt ott, ahol az írásképp ezt indokolja. — E közleményben lemondtunk a *z* betűk korabeli kettős írásmódjáról (*z* és *ʒ*); megtartottuk viszont a *cz* (= *c*), valamint a *szsz* (= *ssz*) betűkapcsolatokat.

A rövid és hosszú magánhangzók jelölése többnyire (és a figyelmetlenségektől eltekintve) pontos és mai helyesírásunkkal egyező; kivételt képez az *o* és *u*, ahol az időtartam jelölésének nincs nyoma: *o*-vel, *u*-vel írtuk át két ponttal vagy rövidke

vesszővel jelölt változataikat egyaránt. Mindig pont található az *i* betűn is; tehát így, illetve vastagon lehúzott formájában *j*-nek írjuk át. — Helyesírástörténeti megfontolások alapján a magyar nyelvű szövegben megtartottuk az *e* betűk mellé/fölé irt és az ékezetektől világosan elkülönülő „apoztrófokat” (pl. *ellené vetté* illetve szó belsejében: *Istén,haném*).

Archaikus írásmóddal csak ritkán találkozunk: ilyen az *eö*, a *gh*, az *ÿ* (elvéve: *ÿ*) — sok esetben latin genitivusi *ii* hangértékben is —, valamint a nazálisnak vonallal való jelölése (pl. *sēmi*). Ami a — szintén középkori íráshagyományokban gyökeredző — rövidítéseket illeti, a ragokat (pl. *-nak/nek*, *-ban/ben*) helyettesítő jeleket szögletes zárójelben feloldjuk; a többi megszólítást, címet stb. jelölő hagyományos rövidítést a magyar szövegben a kézirat szerint közöljük, illetve lábjegyzetben oldjuk fel.

A latin szövegrészek átírásában a kialakult gyakorlatot követtük: elhagytuk a magánhangzók ékezeit, s a rövidítéseket — néhány közismert és visszatérő jelölésmód kivételével — következetesen feloldottuk; a kéziratot követtük azonban a kis és nagy kezdőbetűk használatában, továbbá a sorszámnevi jelölések és a központosítás tekintetében.

A kézirat — mai helyesírásunkkal sokszor ellenkező — központosási sajátosságait a szöveg egészében megtartottuk, pusztán a sorvégi kettős elválasztó jeleket helyettesítettük a mai kötőjellel. A függőleges vonalak (lineák) a kézirat sorvégeit, a zárójeles félkövér számok a jegyzőkönyv eredeti lapszámozását jelölik. Átiratunk bekezdéseinek a korra jellemző „kikezdések” felelnek meg. A szöveg eredeti zárójeleit az írásképhez igazodva kettőspont követi, illetve előzi meg; hasonló megfontolásból irtuk megemelten a sorszámnevi végződéseket. — Saját szerkesztői jeleinket szögletes zárójelebe helyeztük: [!] utal a rendhagyó vagy nyilvánvalóan téves alakra, az olvasati nehézségeket a [?] is jelzi.

E mostani mutatványhoz kapcsolódó jegyzetanyag a legszükségesebbekre szorítkozik; az oklevelek pontos levéltári leírása és filológiai feltérképezése, valamint a latin részek fordítása a jövő feledata marad.

A magyar szöveg átírása Bratinka József munkája, a latin nyelvű részeket Szigeti Ferenc gondozta.

SZEGED VÁROS TANÁCSÁNAK IRATAI JEGYZŐKÖNYVEK 1.

(149.)

Sententia

Az ezer hét Száz huszon egyedik Esztendőben, mindszent Ha-|vának huszon negyedik napján, Kún Istvánnak ezen Nemes | Szabad Kiraly Szeged Várossa Gulyassának¹, (: a ki igaz Catho-|licus Papista Személy, és circit[er] harmincz hat esztendő :) bizo-|nyos marhák[nak] lopása, és más képpen is let meg emisztése | eránt, ilyen Törvényes Sententiája let.

1 A szó átírása sokáig kérdéses volt, a G után irt hurokforma ui. *e* vagy *a* betűt sejtet; valójában az *u* kezdő szára kunkorodik, s így *gulyás*-t kell olvasni, amit az ítélet szövege egyértelműen támogat.

Mint hogy Kún István, az ellené tet Magistrualis Causáb[an] spē-licificált Szarvas Marhákat, nevezet Szerint Rósa Gergelynek egy | üszőjét Tizen három forintokon el atta, ugy Szintén Nemet Ist-|vánnak tavaly borjat Thót György Mihály[nak] hat forinton el atta, | mellyet meg ismervén Nemet István, mint Sajattyát el vetté, | Kinek ismét Rósa Gergely más Tináját atta, ezt is Rósa Ger-|gely meg ismervén, mint Sajattyát el vette Thót György Mihálytúl, | a Szerint Ujvárij Ferencznek más Tinoért ugyan Rosa Gergely | marhaját cserélté, ismét Ördög Jánosnak harmadfű üszőjét le | vagta, és meg etté, Farkas Gyurkának pedig egy tavalyi borját Má-|tyás névű Szolgának Lakadalmára atta, maga mondása, és nyel-|vé vallása Szerint, a ki ezer bizonyág nyilván Ki teczet. |

Ezeken Kivül pedig Kis Kovácsnak Két borjárúl Balog István-|nak egy borjárúl, Kozma Balásnak egy három esztendős Tinajárul | Ilia Jánosnak Két harmadfű üszőjéről, Dundernek egy tava-|lyi Borjárúl, Ujvárij Ferencznek pedig egy négy Esztendős | **(150.)**

és másik tavalyi Tinajárul igaz Számot, hova lettek nem tud | adni; Valamint tehát az fölül említett marhák[nak] el adása | cserélése, és lé vágása let, ugy Szintén ezen marhák[nak] is | Kikrül igaz Számot nem tudot adni, Kún István lehetet eő | általa való el adása, meg évése, le vágása, és el cserélése. |

Hogy azért efféle gonosz Tolvajságok Istentélen cselekedetek, | meg Zaboláztas- sanak, és Nemes Városunk[nak] Határj min-|den veszedelmektül békességessék legyenek, a' Köz nép Kár| nélkül csendességben élhessen, ezen Kún István, mint nyil-|ván való Tolvaj mások[nak] rettentő példájára, Országunk | élő Törvényej, ugy mint az Tripartitale Decretumnak első | részében meg irt 15^{dik} Titulussa, ugy az Praxis Criminalisnak | 84^{dik} Articulussa Szerint, hogy fel akasztassék Közönséges vo-|xal talaltatot; és íteltetet. |²

Anno 1721 Die 14. Men[sis] Aprilis in Comuni Domo Civica Sessio | publica Liberae, ac Regiae Civitatis Szegediens[is] modo et ordine | Sequentibus celebratur. |

Sub cujus decursu in Causa Seu Negotio Circumspecti D[o]m[ini] Andreae | Kell, veluti Actoris, contra et adversus itidem D[o]m[inum] Adamu[m] | Svajbelmár velut I.³ occasione et p[rae]textu certae diffamationis | **(151.)** ita determinatu[m] est: |

Mint hogy fent emlitet Alpörös Svajbelmár Adám, Kell An-|drást eő Kglmet⁴ Sellymának nevezte, és Házát Kurva | Háznak mondotta, ugy más illetlen Szokat is mondot, az melly | böcstelen Szavaj Közöt, maga Svajbelmár Adam Alpörös | coram Jure meg vallotta, hogy igen is Sellymának mondotta, | és más actionalis Szavait, és mondásit tagadta ugyan, mind | az által Kell András eő Kglme azokat is bizonyág által | előttünk meg bizonyította, hogy az több böcstelen Szokat is | mondotta, és azért mint hogy embernek maga nyelve vallása | ezer bizonyág, de Sensu T[itu]li 72. Par[tis] 2^{dac}, et quaest[io] 20. | Capit[uli] 9^{nr} Khitonit[is] ezen böstelenségért, mivel diffamare | cave, nam revocare grave Száz forintokon el marasztat-|nék Törvenyessen, de mint hogy maga is Kell András | meg engedet,

2 A kéziratlapon 7–8 sornyi üres hely következik.

3 *Inclus(in causam attractus, incattus)*, azaz: alperes.

4 Hagymányos rövidítés: *Ö Kegyelmét*.

azon Svajbelmár Adámnak eö Kglmének, azert | a T.N. Tanács⁵ egyenlő akarattal Sensu, et conformitate Ar[ticu]li 89: 1635. in minori Sum[m]a 25 f[lore]n[orum] azaz huszonöt Rhēn | forintokb[an]⁶ convincálta azon Alpörös Svajbelmár Adamot | mellyeket tartozik harmad nap alatt le tenni, eztet el mu-|latván penig Száz forintokat fog fizetni, mivel másokat is | Szokot böcsteleniteni;⁷ (152.)

Anno 1721. Die 24 Men[sis] Aprilis in Domo Seu Residentia | Ill[ustrissi]mi, ac R[evere]nd[issim]i D[o]m[in]i D[o]m[in]i Ladislaj e Comitibus de Nádasd | Eppiscopi Csanadien[sis] (tit:) publica, et quidem G[ene]ralis Sessio | Restauratoria p[rae]sentibus D[o]m[in]is tam Interiori quam Exte-|riori Senatoribus, et Tota Comunitate celebratur. |

Sub cujus decursu primum et ante omnia Benignissimum | Mandatum Suae Maj[est]at[is] Sacr[atissi]mae Caesareo Regiae Restau-|ratorium debito homagioli obligamine acceptum⁸, et cum omni | Submissione, ac reverentia Solenniter publicatum est: | ad mentem cujus benignissimi Mandati Restaurator[is] | G[ene]rosus D[o]m[in]us Ioannes Temesváry quam Anni p[rae]teriti | Judex pro p[rae]sente etiam Anno com[m]uni acclamatione | Populi, et consensu tam Interior[is] quam Exterior[is] Senator[is] | voto relictus, et confirmatus est. |

Annak utánna penig néhány Pálffy János Belső Senator | eö Kglme helyében az candidalt blētes⁹ Személyek | közzül, ugy mint: Gazdag Mihály, Joannes Ulricus Stra-|uz, Csaldi István, András Deák, Makra István, és | Losoncz Ferencz eö Kglmek Közzül, voxolás Szerint | pluralitate vocom, valasztatot emlitet Lossoncz Ferencz | eö Kglmé. |

Perceptorságra penig Miller János eö Kglme helyében az | Külső Tanácsnak, és Populénak az N: Belső Tanácshoz | üzeneté, és Kivánsága Szerint ezen esztendő-|b[en] Joannes | Ulricus Sztrausz eö Kglme minden voxolás nélkül valasz-|tatot, és confirmáltatot is. | (153.)

Az Vásárbiroságban peniglen Csaldi István eö Kglme Poporával | együt az T.N: Belső, és Külső Tanács, ugy az N: Comunitas | akarattya, és valasztása Szerint confirmáltattak. |¹⁰ (155.)

A[nno] 1721. Die 30. Men[sis] Juny in Domo Civica, publica Sessio Ma-|gistratualis celebratur. |

Sub cujus decursu Levata est Causa per Civitatis Fiscum contra, | et adversus Civem Franciscum Iuniozem Török, velut Iurisdictioni | Magistratuali Subiectum, occasione et intuitu certi Adultery | insimulatum Reum, qui coram Jure prius examinatus, uti fie-|ri assoleret, fassus est palam et publice seipsum omnino cum | eadem accusata Persona comisisse adulterium, quia vero in | hocce Disquisitionis Iudiciariae Termino, nullus apparuisset Actor, | qui egisset contra eundem Francis-|c[um] Iuniozem Török alias Civem | ex Authoritate Sibi legitime competente

5 Tekintetes Nemes Tanács.

6 Rébens (Rénes) forint; a rajnai forint e korban használatos neve (l. alább *Rhenēn* rövidítéssel is).

7 A lapalji 5–6 sor üresen maradt.

8 Sor fölé beszúrt szó.

9 Valószínűleg rövidítés: *becsületes* (*böcsülletes*).

10 A lap többi része, valamint a 154. jelzetű oldal üres.

Magistratus juxta | Levatam, et institutam Fisci Causam in Disquisitionem Judi-|ciarum Sum[m]endo, Actum commissi Adultery Solus ipse Francisc[us] | Iunior Török, velut Supra non negavit, quin benevole fassus | est, hinc ad propriam oris fassionem, alias mille Testium | fassionibus aequipollentem, juxta Dictamen Ar[ti]culi 76. Praxis | Criminalis, et alias Patriae Legum, atq[ue] Consuetudinum in Simi-|libus Causis observari Solitarum, velut Coelibem, et Solutum | ac antea non punitum, neq[ue] propterea accusatum, in Poena | Seu Byrsagio duodecim flor[enorum] Rhenen[sium], praetera Squallorem Car-|ceris adhuc trium Septimanar[um] Sufferendum, comuni vocom Suf-|fragio convicimus, et convictum pronunciamus.¹¹

(167.)

Item die 18. Iuly, Sub G[ene]rali Concursu, p[rae]sentibus I. Interiori, et Exter[iori] | Senatoribus, ac Electa Comunitate negotia Sequentia determi-|nant[ur]. Et quidem. |

1mo 12. P. D[omi]nis Iudice Primario, qua Praeside Ioanne Dejanovics, Daniele | Rosa, Michaele Thót, Gregorio Lantos, Ioanne Petriczy, Stephano | Vastag Petro Dekány, Paulo Nagy, Francisco Lossoncz Interiori, | Ioanne Ulrico Strausz, Andrea Fazekas, Fran[cisco] Thot György, Michae-|le Gazdag, Michaele Faragó, Andrea Balogh exter[iori] Senatorib[us]; | ac Electa Comunitate Joanne Kocsis, Fran[cisco] Babarczj, Stephano | Baranyaj, Fran[cisco] Senior[e] Sebök etc. p[rae]sen[tibus] determináltat. |

Mivel hogy Melt¹³ Groff Nádasdj László Dioecesianus Püspökünk-|kel jól lehet ad dies vitae meg egyeztünk az Király Dézma | eránt Esztendönként, Ezer, Két Száz Rhenen forintokban, | mind az által az N: Város ez mostani olcsó üdöre nézve | Kérte alazattossan eö Nágát¹⁴, hogy azon Sumábúl valamit | relaxálni méltóztatnék, de eö Nága absolute csak egy | Xrban¹⁵ is az Contractust nem Kivánnya meg csorbitani, | és így ezt meg értvén Sok hosszas discursusok után is | hogy Sem renunciállunk, inkább az Contractust meg tartani | Kivánnyuk, unanimi voto resolváltat. Es mivel. |

2do. Posonyban Küldöt Követeink által peremptorie ertyük, | hogy ez mostanj Szerencsessen Regnaló Felseges Hatodik | Carolus Csaszár, és Magyar Országj Coronás Király | Urunk eö Felsege által Kglmessen confirmált Privilegiumun|kat; |

(168.)

mennél előbb lé pariáltatván, az T.N: Váczy Captalomban | vidiniáltatnánk is, ugy más Szükséges dolgokat is egyszer s. | mind Véghez vinnénk: azok[nak] Végben vitelére N: Fő Biránk | Dejanovics János, és Vice Notarius Dany Joseph eö Kglmek | deputáltatnak. |

3^{tio}. Az Király Dézma pediglen akar melly nével nevezendő légyen | mint eddiglen Szömül vetetődik bé, azok[nak] végben vitelére, Fo-|dor Adam, és Quassáj Adam eö Kglmek, mind pro Conscriptione, | mind pediglen pro Perceptione, az Alsó

11 A lapalji 3–4 sor üres; a törvénykönyvben néhány számozott üres lap következik.

12 *Primo*; a „kikezdés” elé, a margóra írva (l. alább: 2do és 3^{tio}).

13 *Méltóságos*.

14 *Ő Nagyságát*.

15 Valószínű olvasata: *krajcárban*.

Városon Fodor Adám | Babarczj Ferenczel, Felső Városon pediglen Quassaj Adám | Faragó Mihályál eő Kglmek rendeltetnek. |

Die 31. July, Anni nunc currentis, Revideáltatván¹⁶ Causája Istenb[en] boldogült [| Phülöp Deák eő Kglme Eözvegye mint A.¹⁷ Masa| Geczj ifjú Legény mint I. ellen, melly I. rosz és Zabolátlan | nyelvességétül viseltetvén, nem gondolván Isten, és Világ | Törvennyeivel, Sem azok[nak] büntetésével, emlitet Istenben | el nyugodot Phülöp Deák[nak] Eözvegyet Kurvának Szidni, és | mondani nem felemlét, mellyet az Nemes Törvény Szék elöt | meg nem bizonyithatot; Arra nézve hogy az illetén rosz mon-|dások, és nyelvességek meg Zaboláztassanak, és mások is | effelektül félemlyenek emlitet Masa Geczj Tizenkét forintokb[an] | convincáltatik, és az Aszszonyt publice kövesse megh. |

Smólczpucher pediglén Kárt tévén Felebarattyának, melly is böcsülttetet | Négy forintokra, azt fizesse meg, és az hatalmasságert adgyon | Két forint büntetést. |

(169.)

Die 14 Men[sis] Augusti. Mint hogy Kocsis János, és Kátaj Miska Civi-|seink nem regiben ugyan Városunk Korcsmáján ital Közben | nem tudatik mitül inditaván, rosz, avagy gonosz Szokástul visel-|tetvén, Isten, és Világ Törvennyeit meg vetni, és által hágni, hogy | tudni illik: Istennek Nevét hyab[an] ne vegyed; bizonyos csel, csap, | és mint egy trágár beszedecket Isten eő Sz. Felsege¹⁸ Szemelye meg | Sertéséré elő hozni mások[nak] botránkozására nem felemlettek; | Azért hogy az illetén rosz beszedecktül mások is magokat ollyák, | és oltalmazták mások[nak] példájára egyik, egyik, Két, Két forintokban | convincáltatnak. |

Nem Külömben Osgyanyiné bizonyos rosz Istentelen Szitkáért Két | forintra büntettetik. |

Ugy Szintén ezen N: Város határában Szintén, ez mostani aratáskor | a midőn aratták volna Thot János Buzáját, ot lévén ifjú Thót | János, Thot Marczj, Pálfi Miska, Bódj Marton, Szaratka Istók, | és ugyan Thoték Szolgájok Geczj, mitül viseltették, Ördögnek in-|cselekedésébül, avagy csak rosz csel, csap Szokástul indittat- tak | fel, Pálinkás Thamás[nak] Feleségét lé aratot Buza Kévéb[en] bé | kötni, lábbal fel tamasztani, és ugy csufolni nem félemlettek, melly, | Szegyenletéb[en] el is ment vólt Kecskemétig; Mivel pediglen az illyen | cselekedetekbül Sok féle roszszaságok Következnek; Arra nézve | hogy ezen rosz cselekedetek, érdemes büntetés nélkül ne ma-|radgyanak, az fellyebb emlitet hat Személyek nyolcz forintokra | büntettetnek, ugy hogy az négy forintyával az fogadot Kocsj Ki fizet-|tessék, az négye pediglen magok rosz cselekedetekért büntetésül, | az Nemes Magistratusnál maradgyon. |

(170.)

Die 18 Aug[usti] Szitás János Felesége Molnár Kata rosz nyelvessé-|géért Két forintokra büntettetik. |

Item 21. Men[sis] p[rae]sentis Aug[usti]. Gyurka névü Juhász Csányi György Civi-|sünet rosz, hamis, és Tolvaj Embernek mondotta, ezeket hal-|ván az több Gazda Társaj, Kikkel Jozságát együt tartotta, | és mind addiglan az Társaságbül

16 Olvashatatlan törlés fölé írva.

17 Actor (l. fentebb is), azaz: felperes.

18 Ó Szent Felsege.

170

Die 18 Aug. Lita's Janos Feltege Mostnar Kata vtz nyelvessé
giert két formiderna bünteték.

Jan. 21. Med Pentis Aug. Gyurka névű Juhász Csinyi Bony (v.
kület vtz, Samis, és Tóráj Emberek mondotta, ezeket bal-
van az több Janda Társaj. Kibbel Jóságát egyit tartotta,
és mind addiglan az Társaságból ki rehetzettek, valaméddig
arvánah nem szabadot veyt; Et mivel embiet Juhász Gyur-
ka Csinyi Györgye semmiféle Jóságot nem bizonyított, az
eljen vtz mondások, és nyelvességek addiglan Jsten, és Világ
Törvényj által keményen tiltatnak, most ezekből nagy gya-
móság, és gyűlötség követhetik; Azist hogy ezen vtz esetek
dese büntetés nélkül ne maradgyon, nyolc forintra büntetend,
és Csinyi Györgynek börtönt az a ingya, és fősze megzi.

Ug. Sasombodgyen Osgyami Istváné Kéido Anna máz ennek eliz-
te, és vtz Istentelen nyelvességet, és is nem gyadotvan Istent,
és Világ Törvényeivel, sem egyéb büntetésevel eüvel elárona-
kodos, a mind ennek löte is bizonyos bünteték fenvedet,
most ymit veszerált, jól lehet azan máz büntetést is meg
idemelend, mind az által bizonyos shokora mégve az az
mine főszelet prinitokoa büntetend, és yly conditional hogy
eg Jst alatt letege, máshint főszeletével meg veszerált,
és ha többör az Istentelen nyelvességek az Sasombodgye-
ban tárgyaltatnak, az Ista büntetés köztjében főszelet
ki csapattatik elrege főszelet die 4. 76. 1722.

Ki rekesztették, valameddig | dolgának nem Szakadot végé; Es mivel említet Juhász Gyur-|ka Csanyi Györgyre Semí roszszaságot nem bizonyíthatot, az | ilyen rosz mondások, és nyelvések pediglen Isten, és Világ | Törvénynej által Kemenyen tiltatnak, mert ezekbül nagy gya-|noság, és gyűlölség Következik; Azért hogy ezen rosz cseleke-|deté büntetés nélkül ne maradgyon, nyólcz forintra büntettetik, | és Csányi Györgynek böcsülletit agya viszsza, és Kövesse megh. |

Ugy hasonloképpen Osgyáni Istvánné Kérdő Anna már ennek előt-|té is rosz Istentelen nyelvességéért, Kys nem gondolván Isten, | és Világ Törvényeivel, Sem azok[nak] büntetésével rútol Károm-|kodot, a mint ennek előtte is bizonyos büntetést szenvedet, | most ismét reiterta, jól lehet ugyan más büntetést is meg | érdemlené, mind az által bizonyos okokra nézve pro hic, et | nunc Tizenkét forintokra büntettetik, és olly conditional hogy | egy hét alatt le tegyé, máskint száz pálczával meg verettetik, | és ha többször az Istentelen nyelvesség[en] és Káromkodás-|ban tapasztaltatik, az Ura hátára Kötöztetvén Hohér által | Ki csapattatik el végezödöt die 4. 7^{bris} 19 1722. |

(171.)

In Causa Ioannis Georgy Kolb Civis ut A. contra et adversus Iose-|phum Pars velut I. intuitu, et occasione certi Negoty ab infra | uberius declarati p[ro]cessum est taliter [?].

Hogy tudni illik: Várasunk Lakossa Pars Joseph honnet?²⁰ és micso-|da okokból indítatván, vagy talám maga Zabolatlan Termeszé- | tetül viseltetvén, nem gondolván, Istén, és Világ Törvényeivel, | Sem azok[nak] büntetésével, mellyek tiltyák ad ment[em] T[itu]li 67. Par[tis] 2da, | nec non Ulad[islai] Regis Decret[i] 1^{mi} Ar[ticu]li 56. Anni 1482. hogy Senkj | Felebarátyát meg né verje, ezeket előtte nem viselven említet | Pars Joseph. haném a' midön Kolb György Nemes Várasunk Sör-|főzője, meg nevezet Pars Joseph Korcsmájára be menvén, nagyon | pofon ütni, (: ugy hogy böven vére is Ki folyván :) mereszlette. Nem | Külömben N: Város pecséttyét, mellyel Serfözö Vasfazeka lé lévén | pecsetelvé, az citált Törvények, és N. Város Authoritassa ellén | azt fel Szakasztani ném felemltet, Söt a Két rész közt elő hozot | veszekedésben az pecsetet is mocskos, és tisztatalan Szokkal | illetni, és nyelvével nagyon meg mocskolni Semiképpen nem | irtozot, és az Király által Ki adot pecsétet meg vetni, és csak per | citationem el nem jönni, vagy is nem compareálni dictante S. La-|dislaj Regis Decret[i] 1^{mi}, Cap[itu]li 42. Nagy büntetést magyaráz; |

Azért Országunk citált Törvényej Szerint, hogy effele vesze-|kedések, és hatalmassagok, és Pecsetnek Tiszteletlensege is mások-|nak példájára legyenek, és az illetén el követendő dolgoktól | félemlyenek Kivánnya Törvenyessen meg büntettetni. |

Az elő hozot, és Törvény Szerint meg Esküttet egy bizony[ság]nak | Fassiójábúl, ugy az Két résznek beszedeibül, s. allegatiojokból | circumstántialiter az Causának meritumát meg értvén, és | Törvényessen discutálvan, így Deliberáltat. tudni illik: |

(172.)

19 Rövidítés: *Septembris*.

20 Kérdőjel a kézirat szövegében.

Mint hogy a Két Résznek elő hozot, és egy meg hitelt [!] bizonyság-|nak fassiojábúl, nem Külömben magok Szavaikbul is az | p[rae]miserált Causa Törve-
nyessen meg vizgáltatván ex omnib[us] | Causae Circumstantys meg nevezet Pars
Joseph mint I. | ezen Veszekedésnek, és követközöt Verekedésnek Authora, | vagy
is Eszköze noha talaltatik, jól lehet az Törvények effé-|le hatálmasságot el
követők[nek] tudni illik: ad ment[em] T[itu]li 67. Par[tis] | 2^{dae}, nec non Ulad[islai]
Decr[eti] 1^{mi} Ar[ticu]li 56. 1456. nagy büntetést | magyaraznának, mivel meg vetvén
az Törvénynek folyását, | és az N: Magistratusnak Törvenyessen való Ki szolgálta-
tását, magát, maga Satisfactiojának meg tételére alkal-|maztatta, és Kiváltképpen
az Pecsétnek meg mocskolásáért | is dictante S. Ladislaj Regis Decr[eti] 1^{mi}, Cap[itu]li
42. Cselekedet, | mind az által más Circumstantiakat előttünk forgatván, | sokszor
meg nevezet Pars Joseph ezen cselekedetiért | mind öszve tévén nyolcvan Rhen
forintokban con-|vincáltatot die 23. 8^{bris} 21 1722. |

Ugy Szintén Lázár István, Juhász, más Juhász társan vért | eresztvén, die 24
p[rae]sentis azon rosz cselekedetért | Magistratualiter Tizenkét Rhenén forintokra
bün-|tettetet. | (173.)

Die item 6. 9^{bris} 22, Sub publica Sessione el végződöt. Hogy jól lehet | öt
Mészáros Legények Kik is az Piaczon Publice mások[nek] botrán-|kozására olly
Lármát csináltak, hogy abbul nagy veszekedések, | és a mellet vereségek is
causálttának, mellyet Isten, és Világ | Törvényej Keményen tiltyák, hogy Senki
Felebaratyát, meg | né verjé, ezeket előttük nem viselvén, által hágták, mind az | által
bizonyos okokra nézvé mostanáb[an] egyik egyik, distinctim hat, | hat Rhenén
forintokb[an] convincálttának. |

Die 8. 9^{bris} Sessionak celebrált alkalmatosságával Sok hosszas dis-|cursusok
után el végezödöt az is: hogy az Kik Portioval restantiá-|riusok, ha másként meg
nem agyák, Perceptor Ur[aknak] [?] eő K[ö]lme[nek] | Szabtság adatik Magistratu-
aliter, hogy arestom által is megh | vehessék. |²³ (177.)

ANNO MILLESIMO, Septingentesimo Vigesimo Tertio.

Die 4. January, Sub publica Sessione determináltatot. Hogy | az 1722^{dik}
Eszkendöb[en] esendő Pünkösöd napjatul fogva az | Mészáros Mesterek miképpen
alkuttanak meg ez Követközendő | 1723^{dik} esztendöb[en] lévő Pünkösöd napig, az az :
egy esztendeigh | Arandéjok[!] ekképpen Követköznek: | Tudni illik : |²⁴ (178.)

Adám Svajbelmár	55. fr
Lörincz Fisser	55.
Joseph Mell	55.
Bartholome'us Wagnér	55.
Matthiás Nolohopp	55.

Nem külömben ezen Sessio alkalmatosságával Adám Svaj-|belmár Civisünk-
[nek] Szabad Korcsmája engettetik, erga | tamen Solvendam annuaem Taxam, Trigin-

21 Octobris.

22 Novembris.

23 A kéziratlap második fele üres; következik három számozott üres oldal.

24 A díszes latin évszám után a lap jó része üres; a Tudni illik átvezető sorvég a lap alján.

ta Videlicet | flor[enorum], de olly conditioval, hogy az Esztendőbéli négy Kán-|to-
rokon, és vásárok alkalmatosságával ne legyen Szabad | árulni. |

Hasonloképpen Fő Biránk Dejanovics János eö Kglme egy alá-|zatos Instantiát
porrigálván, mellyben instált, hogy mi-|vel Isten eö Sz. Felsége szép magzatokkal
meg áldotta, | mintt²⁵ Edes Attya jó emlekezetet Kivánna maga felöl | hadni, pro
Impetratione Literar[um] Armalium Kért Sok hasz-|nos Szolgálatyáért, hogy
Felséges Urunk[nak] recomen-|dálnánk, mellynek Instántiája még halgattatván,
unani-|mi consensu az Recomendationálist Ki adni resolváltuk. |

Die 6. January Simandl névü Civisünk, az melly Német Aszony[nak] ados, azt
fogatta előttünk, hogy ez jövő Sz. György napig | várja el, es ha akkor meg nem
fizethet, az marháját | a mint a T.N: Tanács meg böcsülhet²⁶, azon áron oda adgya. |

(179.)

Mint hogy Ujvárj Gyurka Isten, és Világ Törvényeivel nem | gondolván
bizonyos Tolvajságban tapasztaltat, és Halas | Várossábul complex Társával
Sárközj Thamással Ládábéli | portékat, és Szalonnát más aprolékokkal lopot; de
mivel | az lopot Jozságok vissza adattattanak, és nem is nagy ma-|teriákból álló
lévén, alkalmas ideig való raboskodását is | considerálván, mind az által hogy ezen
gonosz cselekedetéért | Simpliciter el bocsatassék nem lehet, hanem Kilencz Rhenēn |
forintokban convincáltatot, |

Die 16. Men[sis] p[rae]sentis, Nemzetes Vzeő²⁷ Csöke János Fő Notarius | Ur
eö Kglmé, ez mostani T. Nemes Ország Gyűlésére Kül-|döt Abligatusunk Szeren-
csessen Posonybúl vissza jöven, | az Diaetalis dolgokrúl (: non obstante eo hogy eö
Kglme | Levelej által p[rop]rie mindenekrúl tudositot bennünket :) Re-|latiot tévén,
Kiváltképpen Dorosmaj Processusunk eránt, akko-|ron az egész T. Nemes Belső,
és Külső Tanács jelen létében | resolváltatot illy formán: hogy vagyon pénz N. Vára-
sunk Privile-|giumaj meg tartására, és a mennyire meg csonkúlt helylre | hozására,
azon pénz pediglen Palánkj Révünk arendajábúl | N: Miller János Consenator
Társunktúl eö Kglmétül telik Ki, | mellynek Arendajában mostanában adot meg
emlitet Miller | János Ur eö Kglme Hat Száz Rhenēn forintokat. |

Az után, | még nevezet, |²⁸

(180.)

Meg nevezet Fő Notariusunk eö Kglme, az egész eö Kglmé-|nél lévő Tapaj dolgot
illető Actákat coram facie | I. Magistratus p[rae]sentálta és Kézhez is atta. |

Die eadem Nicola Bositovác, bizonyos rosz cselekedetéért | büntetésül fizetet
Négy Rhenēn forintokat. |

Die itidem 19. Men[sis] Ianuary, Anni modo labentis 1723. Se-|des Iud[ica]ria,
Liberae, Regiaeq[ue] Civitatis Szegedien[sis], ma-|lefactorum Revisoria celebrat[ur]
modo et ordine infrascriptis. |

1mo. Nemes Várasunkban lakos Paxi Jakabnak Hitves Társa | S. Felesége Nagy
Pál Kata, a Sz. Házaságában le tét | hitit előtte nem viselvén el hatta vala, mind az
által | meg ismérvén maga Vét két, maga jó akarattyából visza | is jöt, emlitet Urához,

25 Az erőteljes *tt d* betűből van javítva.

26 Az *l* utáni betűben tollhiba lehet: *t*-nek, valamint áthúzatlan *t*-nek is olvasható.

27 *Vitézlő*.

28 A sorkezdetet távolabb, örszóként követi a *még nevezet*.

és előttünk Kézben adással ígérte, | és fogatta, hogy többé Urát el nem hadgya, hanem hol-|tig véle tür, és Szenved, Istennek Törvényre Szerint, más-|kint hogy ha ennek utánna valami roszzaságban fog-|lalná magát, és Urát annak rendi Szerint meg nem | böcsüllené, tehát eo in casu ezen gonosz el hagyása is | recrudescallyon, és Törvény Szerint meg büntetödgység, | ígérte S. fogatta mint fellyebb Kézben adással ezen | Nemes Törvény Szék előtt. |

2do. Berényj Mihálynak, és Sári Katának dolgában, hogy | tudni illik: egy mástúl Külömb Laktanak, az Szent | **(181.)** Házasságnak rendi ellen, mellyért nagy büntetést mind Ketten | érdemlenének, mind azon által ezen Nemes Törvény Szék előtt | ígérték, és fogatták, hogy ennek utánna az Sz. Házasságban | igazán, együt türni, s. Szenvedni fognak, máskint hogy ha ez | után ilyen dolgot, egy mástúl tavúl lévő lakást el követ-|nek, Keménnyen meg fognak büntettetni. |

3to. Nagy Mátyásnak Isten, és Világ Törvényej ellen való | gonosságának, Két Felessegeességének Revisiojában elő állot | első Felesége Kis Maris, a ki a Nemes Törvény Szék | előtt egynehány izben Kérdeztetvén, Semiképpen nem Kiván-|ta halálát, Kihez Képest juxta Leges Patrias, Signum T[it]u[li] CV. Par[tis] I^{mac}, Oper[is] Decret[i] Tripar[titi] meg érdemlette volna | az halált, mind az által emlitet első Felesége Kis Maris | ném gyönyörködven halálában, és így tekintvén az Nemes | Törvény Szék Szegény voltát egész Dýán nem büntetté, hanem | relaxálván felét tartozik hús forintokat lé tenni, és az | után mostani arestomából Ki bocsattatik, mivel maga meg | jobbitásárul Kéz írást is ad, és így azon hús forintok[nak] | lé tétele után, hogy el bocsattassék Közönségessen végezödot. |²⁹

ACTES JUDICIAIRES DE LA MUNICIPALITÉ DE SZEGED (1721–23)

édités par

JÓZSEF BRATINKA et FERENC SZIGETI

Les textes recueillis — actes, notes, procès-verbaux, provenant des archives de l'ancienne „ville royale libre” — sont proposés comme échantillons et présentation préliminaire d'une prochaine édition plus complète. En tant que premiers documents municipaux de ce genre, ils ne seront certainement pas sans intérêt pour les chercheurs des disciplines historiques. Aussi bien par leur langage — mélange subtil d'ancien hongrois et de latin — que par leur contenu documentaire.

L'édition adopte le principe de la transcription littéraire, gardant (à part quelques changements formels) les caractéristiques de l'orthographe des manuscrits.

29 A lapalji 4 sor üres; a jegyzőkönyvben két számozott üres oldal következik.